TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. sausio 16 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Direktyva (ES) 2016/343 – Teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme – 8 straipsnio 2 dalis – Procesas, per kurį apkaltinamasis arba išteisinamasis nuosprendis priimtas *in absentia* – Sąlygos – 8 straipsnio 4 dalis – Pareiga informuoti *in absentia* nuteistą asmenį apie galimas teisių gynimo priemones – 9 straipsnis – Teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo arba į kitą teisių gynimo priemonę, kuri leistų iš naujo nagrinėti bylą iš esmės ir kurią taikant būtų galima panaikinti pirminį sprendimą – 10 straipsnio 1 dalis – Teisė į veiksmingą teisinę gynybą – Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo pripažinimas siejamas su prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą pateikimu teisminei institucijai, į kurią *in absentia* nuteistas asmuo turi atvykti“

Byloje C-400/23

dėl *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas, Bulgarija) 2023 m. birželio 29 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. birželio 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje, iškeltoje

VB,

dalyvaujant

Sofiyska gradska prokuratura,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), teisėjai S. Rodin ir O. Spineanu-Matei,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wasmeier ir I. Zaloguin,

* Proceso kalba: bulgarų.

susipažinęs su 2024 m. liepos 11 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1) 8 straipsnio 4 dalies, 9 straipsnio ir 10 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant VB iškeltas baudžiamąsias bylas dėl veikų, kurios gali būti laikomos nusikaltimais, už kuriuos skiriamos laisvės atėmimo bausmės.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2016/343

3 Direktyvos 2016/343 9, 10, 12, 33, 39, 44, 47 ir 48 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(9) šia direktyva siekiama sustiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą baudžiamajame procese, nustatant bendras būtiniausias taisykles dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme aspektų;

(10) nustačius bendras būtiniausias taisykles dėl įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinių teisių apsaugos, šia direktyva siekiama stiprinti valstybių narių pasitikėjimą viena kitos baudžiamojo teisingumo sistemomis <…>

<…>

(12) ši direktyva turėtų būti taikoma fiziniams asmenims, kurie yra įtariamieji arba kaltinamieji baudžiamajame procese. Ji turėtų būti taikoma nuo to momento, kai asmuo įtariamas arba kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką ar įtariamą nusikalstamą veiką, ir todėl netgi prieš tai, kai valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos tam asmeniui oficialiai ar kitaip praneša, kad jis yra įtariamasis arba kaltinamasis. Ši direktyva turėtų būti taikoma visuose baudžiamojo proceso etapuose, kol priimamas sprendimas, kuriuo galutinai nusprendžiama, ar įtariamasis arba kaltinamasis padarė nusikalstamą veiką, ir jis tampa galutiniu. Teisiniai veiksmai ir teisių gynimo priemonės, kurie gali būti naudojami tik tada, kai tas sprendimas tampa galutiniu, įskaitant ieškinius Europos Žmogaus Teisių Teisme, neturėtų patekti į šios direktyvos taikymo sritį;

<…>

(33) teisė į teisingą bylos nagrinėjimą yra vienas iš pagrindinių principų demokratinėje visuomenėje. Įtariamųjų ir kaltinamųjų teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme yra pagrįsta ta teise ir turėtų būti užtikrinta visoje [Europos] Sąjungoje;

<…>

(39) tais atvejais, kai valstybės narės numato galimybę nagrinėti bylą teisme įtariamiesiems ar kaltinamiesiems nedalyvaujant, tačiau sąlygos priimti sprendimą konkrečiam įtariamajam ar kaltinamajam nedalyvaujant netenkinamos, nes, nepaisant deramų pastangų, negalima nustatyti įtariamojo ar kaltinamojo buvimo vietos, pavyzdžiui, kai asmuo pabėgo ar pasislėpė nuo teismo, vis dėlto turėtų būti įmanoma priimti sprendimą įtariamajam ar kaltinamajam nedalyvaujant ir tą sprendimą vykdyti. Tokiu atveju valstybės narės turėtų užtikrinti, kad, įtariamuosius ar kaltinamuosius informavus apie sprendimą, visų pirma tuomet, kai jie yra sulaikomi, juos taip pat reikėtų informuoti apie galimybę apskųsti sprendimą ir apie teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę. Tokią informaciją reikėtų pateikti raštu. Informaciją taip pat galima pateikti žodžiu, jei informacijos pateikimo faktas pažymimas laikantis dokumentavimo tvarkos pagal nacionalinę teisę;

<…>

(44) Sąjungos teisės veiksmingumo principas reikalauja, kad valstybės narės numatytų tinkamas ir veiksmingas pažeistų teisių, kurios asmenims suteiktos pagal Sąjungos teisę, gynimo priemones. Veiksminga teisių gynimo priemonė, kuria galima pasinaudoti bet kurios iš šioje direktyvoje nustatytų teisių pažeidimo atveju, turėtų užtikrinti, kad įtariamųjų arba kaltinamųjų padėtis kuo labiau atitiktų tą padėtį, kurioje jie būtų, jeigu pažeidimo būtų nebuvę, taip apsaugant teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir teises į gynybą;

<…>

(47) šia direktyva puoselėjamos [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija)] ir [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK)] pripažįstamos pagrindinės teisės ir principai, įskaitant <…> teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisę į teisingą bylos nagrinėjimą <…> Taip pat reikėtų visų pirma atsižvelgti į [ESS] 6 straipsnį, pagal kurį Sąjunga pripažįsta Chartijoje išdėstytas teises, laisves ir principus, ir pagal kurį pagrindinės teisės, kurias garantuoja EŽTK ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, sudaro Sąjungos teisės bendruosius principus;

(48) šia direktyva nustatomos būtiniausios taisyklės, todėl valstybės narės turėtų galėti išplėsti šioje direktyvoje nustatytas teises, kad užtikrintų aukštesnio lygio apsaugą. Valstybių narių numatytas apsaugos lygis jokiais atvejais neturėtų būti žemesnis už Chartijoje arba EŽTK numatytus standartus, kaip išaiškinta Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo“.

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Dalykas“ nurodyta:

„Šioje direktyvoje nustatomos bendros būtiniausios taisyklės dėl:

a) tam tikrų nekaltumo prezumpcijos baudžiamajame procese aspektų;

b) teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme.“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje „Taikymo sritis“ įtvirtinta:

„Ši direktyva taikoma įtariamiems arba kaltinamiems fiziniams asmenims baudžiamajame procese. Ji taikoma visuose baudžiamojo proceso etapuose nuo to momento, kai asmuo įtariamas arba kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką ar įtariamą nusikalstamą veiką, iki tol, kol sprendimas, kuriuo galutinai nusprendžiama, ar tas asmuo padarė atitinkamą nusikalstamą veiką, tampa galutiniu.“

6 Tos pačios direktyvos 8 straipsnyje „Teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamieji ir kaltinamieji turėtų teisę dalyvauti nagrinėjant jų bylą teisme.

2. Valstybės narės gali numatyti, kad bylos nagrinėjimas teisme, kurio metu gali būti priimtas sprendimas, kuriuo įtariamasis ar kaltinamasis pripažįstamas kaltu ar nekaltu, gali būti surengtas jam nedalyvaujant, jei:

a) įtariamasis arba kaltinamasis buvo laiku informuotas apie bylos nagrinėjimą teisme ir neatvykimo pasekmes arba

b) įtariamajam arba kaltinamajam, kuris buvo informuotas apie bylos nagrinėjimą teisme, atstovauja įgaliotas advokatas, kurį pasirinko įtariamasis ar kaltinamasis arba kurį paskyrė valstybė.

3. Pagal 2 dalį priimtas sprendimas gali būti vykdomas prieš atitinkamą įtariamąjį ar kaltinamąjį.

4. Tais atvejais, kai valstybės narės numato galimybę nagrinėti bylą teisme įtariamiesiems ar kaltinamiesiems nedalyvaujant, tačiau negalima patenkinti šio straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, nes negalima nustatyti įtariamojo ar kaltinamojo buvimo vietos nepaisant deramų pastangų, valstybės narės gali numatyti, kad sprendimas vis tiek gali būti priimtas ir vykdomas. Tokiu atveju valstybės narės užtikrina, kad kai įtariamieji ar kaltinamieji informuojami apie sprendimą, visų pirma tada, kai jie yra sulaikomi, jie taip pat būtų informuojami apie galimybę apskųsti sprendimą ir apie teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę pagal 9 straipsnį.

<…>“

7 Direktyvos 2016/343 9 straipsnis „Teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo“ suformuluotas taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad tuo atveju, kai įtariamieji arba kaltinamieji nedalyvavo nagrinėjant jų bylą teisme ir nebuvo patenkintos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos, jie turėtų teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo arba į kitą teisių gynimo priemonę, kuri leistų iš naujo nagrinėti bylą iš esmės, įskaitant naujų įrodymų vertinimą, ir kurią taikant būtų galima panaikinti pirminį sprendimą. Tuo atveju valstybės narės užtikrina, kad tie įtariamieji ir kaltinamieji turėtų teisę dalyvauti, veiksmingai dalyvauti, laikantis pagal nacionalinę teisę nustatytų procedūrų, ir pasinaudoti teisėmis į gynybą.“

8 Šios direktyvos 10 straipsnio „Teisių gynimo priemonės“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad įtariamieji ir kaltinamieji turėtų teisę pasinaudoti veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis, jei pažeidžiamos šioje direktyvoje nustatytos jų teisės.“

Pagrindų sprendimas 2002/584

9 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24) (toliau – Pagrindų sprendimas 2002/584), 4a straipsnyje numatyta:

„1. Vykdančioji teisminė institucija taip pat gali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba nutartį paskirti suėmimą [sprendimą dėl įkalinimo], jeigu asmuo asmeniškai nedalyvavo teisminiame nagrinėjime, po kurio buvo priimtas tas sprendimas, išskyrus atvejus, kai Europos arešto orderyje nurodyta, kad pagal kitus išduodančiosios valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatytus procesinius reikalavimus:

<…>

d) sprendimas asmeniui nebuvo asmeniškai įteiktas, tačiau:
   i) po perdavimo jis bus nedelsiant asmeniškai įteiktas ir tas asmuo bus aiškiai informuotas apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant [atsižvelgiant į] naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas;

   ir
   ii) bus informuotas apie laikotarpį, per kurį jis turi reikalauti persvarstyti bylą arba pateikti apeliacinį skundą, kaip nurodyta atitinkamame Europos arešto orderyje.

<…>

3. Tuo atveju, jei asmuo perduodamas 1 dalies d punkte nustatytomis sąlygomis ir šis asmuo yra pareikalavęs persvarstyti bylą arba pateikęs apeliacinį skundą, tokio bylos persvarstymo arba apeliacinio skundo nagrinėjimo laukiančio asmens suėmimas iki šio proceso pabaigos reguliariai arba atitinkamo asmens prašymu peržiūrimas pagal išduodančios valstybės teisę. Toks peržiūrėjimas visų pirma apima galimybę nutraukti arba sustabdyti suėmimą. Bylos persvarstymas arba apeliacinio skundo nagrinėjimas pradedamas tinkamu laiku po perdavimo.“

Bulgarijos teisė

10 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Baudžiamojo proceso kodeksas, DV, Nr. 86, 2005 m. spalio 28 d., toliau – NPK) 15 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta:

„(2) „Kaltinamieji ir kiti baudžiamajame procese dalyvaujantys asmenys turi visas procesines priemones, būtinas jų teisėms ir teisėtiems interesams apginti.

(3) Teisėjas, prokuroras ir tyrimo įstaigos 2 dalyje nurodytus asmenis informuoja apie jų procesines teises ir užtikrina jiems galimybę jomis pasinaudoti.“

11 NPK 423 straipsnio 1–4 dalyse nurodyta:

„(1) Per šešis mėnesius nuo tada, kai sužinojo apie įsiteisėjusį apkaltinamąjį nuosprendį <…>, *in absentia* nuteistas asmuo gali prašyti atnaujinti baudžiamąj[į] [procesą], remdamasis tuo, kad [jame] nedalyvavo. Prašymas tenkinamas, išskyrus atvejus, kai nuteistasis, sužinojęs apie kaltinimus ikiteisminio tyrimo metu, slapstosi, todėl 247c straipsnio 1 dalyje numatyta procedūra negalėjo būti įvykdyta, arba po to, kai ji buvo įvykdyta, šis asmuo be pateisinamos priežasties neatvyksta į teismo posėdį.

(2) Šis prašymas nesustabdo apkaltinamojo nuosprendžio vykdymo, išskyrus atvejus, kai teismas nusprendžia kitaip.

(3) Baudžiamojo [proceso] atnaujinimo procedūra nutraukiama, jei *in absentia* nuteistas asmuo neatvyksta į teismo posėdį be pateisinamos priežasties.

(4) Jei *in absentia* nuteistas asmuo yra suimtas vykdant įsiteisėjusį apkaltinamąjį nuosprendį, o teismas atnaujina baudžiamąjį procesą, šis teismas savo sprendime sprendžia ir dėl kardomosios priemonės.“

12 NPK 424 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„(1) 422 straipsnio 1 dalies 5 punktu grindžiamą prašymą atnaujinti baudžiamąj[į] [procesą] nagrinėja kompetentingas *Apelativen sad* (apeliacinis teismas, Bulgarija), jei 419a straipsnyje nurodytą aktą priėmė *Rayonen sad* (apylinkės teismas, Bulgarija) arba *Okrazhen sad* (apygardos teismas, Bulgarija) kaip apeliacinė instancija, išskyrus naujus nuosprendžius.

(2) Išskyrus 1 dalyje nurodytus atvejus, prašymą atnaujinti baudžiamąj[į] [procesą] nagrinėja *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas).“

13 NPK 425 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„423 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais procesas atnaujinamas ir byla grąžinama į tą proceso stadiją, kurioje ji pradėta nagrinėti *in absentia*.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

14 Bulgarijoje dėl VB buvo imtasi baudžiamojo persekiojimo veiksmų. Jis buvo kaltinamas tuo, kad, pirma, dalyvavo organizuoto nusikalstamo susivienijimo, besiverčiančio narkotinių medžiagų auginimu ir platinimu, taip pat ginklų laikymu, veikloje, antra, pats laikė narkotines medžiagas ir ginklus. Šios veikos yra nusikaltimai, už kuruos gali būti skiriamos laisvės atėmimo bausmės.

15 VB negavo jokio oficialaus pranešimo apie jam pareikštus kaltinimus. Be to, jam nebuvo panešta nei tai, kad jo byla perduota nagrinėti teismui, nei juo labiau teismo posėdžio data ir vieta, nei tai, kokios yra jo neatvykimo į teismą pasekmės. Kompetentingoms nacionalinėms institucijoms nepavyko nustatyti VB buvimo vietos, nes ikiteisminio tyrimo etape jis pasislėpė prieš pat policijos operaciją, surengtą įtariamiesiems sulaikyti. VB buvo paskelbtas ieškomu, dėl jo buvo išduotas Europos arešto orderis, tačiau jo surasti nepavyko.

16 2022 m. *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamasis teismas, Bulgarija), kuris iš pradžių nagrinėjo VB iškeltas baudžiamąsias bylas, pateikė prašymus priimti prejudicinį sprendimą dėl Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies ir 9 straipsnio išaiškinimo. Šie prašymai, be kita ko, buvo susiję su klausimu, ar pagal šią direktyvą reikalaujama, kad teismas, priimantis apkaltinamąjį nuosprendį *in absentia*, net jei nėra tenkinamos
Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, apkaltinamajame nuosprendyje turi aiškiai nurodyti, kad egzistuoja teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo.

17 2023 m. birželio 8 d. Sprendime *VB (Nuteistojo „in absentia“ informavimas)*, C-430/22 ir C-468/22, EU:C:2023:458) (toliau – Sprendimas *VB*) Teisingumo Teismas į šį klausimą atsakė neigiamai.

18 *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas, Bulgarija), kuris, panaikinus *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamasis teismas, Bulgarija), perėmė pagrindines baudžiamąsias bylas ir laikomas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiu teismu, mano, jog Sprendimas *VB* galėtų būti suprantamas taip, kad Bulgarijos teisės aktai atitinka Direktyvą 2016/343 ir kad teismas, priimantis dėl asmens apkaltinamąjį nuosprendį *in absentia*, net jei šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos nėra tenkinamos, neturi imtis veiksmų, siekdamas užtikrinti, kad šiam asmeniui būtų pateikta minėtos direktyvos 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje nurodyta informacija.

19 Vis dėlto toks Sprendimo *VB* aiškinimas nėra savaime suprantamas. Reikėtų gauti papildomų paaiškinimų dėl Direktyvos 2016/343 taikymo srities, kad būtų aišku, be kita ko, kada šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje nurodyta informacija turi būti pateikta *in absentia* nuteistam asmeniui.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad šių patikslinimų jam reikia tam, kad galėtų įvertinti, ar gali pagrindines baudžiamąsias bylas ir toliau nagrinėti *in absentia*. Kadangi yra tam tikra tikimybė, kad VB bus nuteistas, būtina įsitikinti, kad informacija, kurią VB vėliau gaus apie apkaltinamąjį nuosprendį ir savo procesines teises, bus pakankama atsižvelgiant į Direktyvoje 2016/343 nustatytas bendras būtiniausias taisykles.

21 Šis teismas visų pirma siekia įsitikinti, kad galimo sulaikymo momentu VB bus informuotas ne tik apie tai, kad jis nuteistas, bet ir apie Direktyvos 2016/343 9 straipsnyje, į kurį daroma nuoroda šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje, numatytas procesines teises.

22 Kadangi remiantis 2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)* (C-569/20, EU:C:2022:401) 28 punktu šios Direktyvos 2016/343 nuostatos veikia tiesiogiai, o Bulgarijos teismai pagal NPK 15 straipsnio 3 dalį privalo informuoti kaltinamuosius apie jų procesines teises, tas teismas nori išsiaiškinti, kokių priemonių jis galėtų arba turėtų imtis, kad užtikrintų, jog šios direktyvos bus laikomasi, jei jis priimtų apkaltinamąjį nuosprendį *in absentia*.

23 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma mano, kad *in absentia* nuteistas asmuo turi žinoti visus motyvus, dėl kurių buvo nuteistas. Teisingumo Teismas turėtų paaiškinti, ar tai, be kita ko, reiškia, kad sulaikius suinteresuotąjį asmenį jam turi būti įteikta viso *in absentia* priimto nuosprendžio kopija.

24 Be to, kiek tai susiję su *in absentia* nuteisto asmens procesinėmis teisėmis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti tam tikras Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje ir 9 straipsnyje pavartotas sąvokas, visų pirma sąvokas „galimybė apskųsti sprendimą“, „teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo“ ir „kita teisių gynimo priemonė“.

25 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad Bulgarijoje numatytas terminas pateikti apeliacinį skundą dėl *in absentia* priimto apkaltinamojo nuosprendžio yra penkiolika dienų ir jis skaičiuojamas be pertraukos nuo apkaltinamojo nuosprendžio paskelbimo dienos, net jei suinteresuotojo asmens neįmanoma surasti. Taigi NPK 423 straipsnyje, susijusiame su galimu baudžiamosios bylos atnaujinimu, numatyta vienintelė teisių gynimo priemonė, kuria galima pasinaudoti, jei apkaltinamasis nuosprendis priimtas *in absentia*, kai šešioliktą dieną po paskelbimo jis įgyja *res judicata* galią.

26 Bulgarijos teisėje nenumatyta, kad *in absentia* nuteistas asmuo turi būti informuojamas apie galimybę prašyti atnaujinti baudžiamąją bylą.

27 Be to, prašymas atnaujinti baudžiamąją bylą gali būti pateiktas tik įsiteisėjus *in absentia* priimtam nuosprendžiui, ir tik *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas), kurio nuosprendis negali būti skundžiamas, turi jurisdikciją nagrinėti šį prašymą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar tokios procesinės taisyklės užtikrina „teis[ės] į bylos nagrinėjimą iš naujo arba į kitą teisių gynimo priemonę“ veiksmingumą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį ir 9 straipsnį.

28 Be to, atrodo, kad grėsmė šios teisės veiksmingumui kyla dėl pareigos atvykti į prašymą atnaujinti baudžiamąją bylą nagrinėsiantį teismą, neįvykdžius šios pareigos šis prašymas būtų paliktas nenagrinėtas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo patvirtintose bendrose būtiniausiose taisyklėse tokio reikalavimo nėra, todėl, atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją dėl EŽTK 6 straipsnio, jis gali būti nesuderinamas su pagrindine teise į veiksmingą teisinę gynybą, įtvirtinta Chartijos 47 straipsnyje ir Direktyvos 2016/343 10 straipsnio 1 dalyje.

29 Dėl šių priežasčių Bulgarijoje apie „teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar į kitą teisių gynimo priemonę, kuri leistų iš naujo nagrinėti bylą iš esmės“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2016/343, nepranešama ir ši teisė net nepripažįstama tuo metu, kai *in absentia* nuteistas asmuo sužino apie dėl jo priimtą apkaltinamąjį nuosprendį. Tačiau šis asmuo gali remtis šia teise per procesą *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas). Reikia nustatyti, ar tokia tvarka atitinka Sąjungos teisę.

30 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išreiškia susirūpinimą dėl to, kad susiejęs teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo su procesu, kuris pradedamas vėliau, nei įsiteisėja *in absentia* priimtas nuosprendis, Bulgarijos teisės aktų leidėjas sukūrė situaciją, kurioje teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo nepatenka į Direktyvos 2016/343 taikymo sritį, apibrėžtą šios direktyvos 2 straipsnyje, siejamame su jos 12 konstatuojamąja dalimi.

31 Tas teismas taip pat mano, kad dėl atitinkamų Bulgarijos procesinių nuostatų VB perdavimas gali tapti neįmanomas arba pernelyg sudėtingas, jeigu jis būtų surastas ir sulaikytas kitoje valstybėje narėje. Iš Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalies d punkto matyti, kad vykdančioji teisminė institucija negali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderio, jei jame nurodyta, kad

suinteresuotajam asmeniui nedelsiant po perdavimo bus įteiktas *in absentia* priimtas nuosprendis ir jis bus informuotas apie teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo arba teisę pateikti apeliacinį skundą. Vis dėlto pagal Bulgarijos teisę toks informavimas nenumatytas.

32 Minėtas teismas taip pat siekia išsiaiškinti, kokiomis procesinėmis taisyklėmis remdamasis jis galėtų pats nustatyti, ar buvo laikomasi Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytų sąlygų. Kalbant konkrečiai, jis nori išsiaiškinti, ar turi išklausyti nedalyvaujantį asmenį ginantį advokatą prieš nuspręsdamas dėl šio klausimo sprendime, kurį priims *in absentia*.

33 Galiausiai, kadangi šiame etape negalima atmesti tikimybės, kad VB bus išteisintas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvoje 2016/343 nustatytos taisyklės tokiu atveju yra reikšmingos. Direktyvos tekstas šiuo klausimu nėra aiškus, nes jame daroma nuoroda į *in absentia* priimtą „sprendimą“, o ne konkrečiai į *in absentia* priimtą apkaltinamąjį nuosprendį. Kai kurios minėtos direktyvos 8 straipsnio formuluotės, pavyzdžiui, žodžių junginys „sprendimas, kuriuo <…> pripažįstamas kaltu ar nekaltu“, leidžia manyti, kad turimas omenyje bet koks nuosprendis, o kitos, kaip antai žodžių junginys „visų pirma tada, kai jie yra sulaikomi“, leidžia manyti, kad turimi omenyje tik *in absentia* priimti apkaltinamieji nuosprendžiai.

34 Tokiomis aplinkybėmis *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. a) Ar Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kuris, nesant šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių, buvo *in absentia* nuteistas laisvės atėmimo bausme, turi būti informuojamas apie apkaltinamąjį nuosprendį, kai yra suimamas siekiant vykdyti bausmę?
   b) Koks yra Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje nustatyto reikalavimo „informuojami apie sprendimą“ turinys? Ar pagal jį reikalaujama įteikti šio nuosprendžio kopiją?
   c) Jei į pirmojo klausimo a ir b dalis būtų atsakyta neigiamai, ar Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys užkerta kelią nacionaliniam teismui užtikrinti šio nuosprendžio kopijos įteikimą?

2. a) Ar su Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antru sakiniu suderinama nacionalinės teisės norma, kurioje nenumatyta jokios asmens, nuteisto jam nedalyvaujant, informavimo apie jo teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo jam dalyvaujant tvarkos, kai kaltinimai nagrinėjami ir apkaltinamasis nuosprendis priimamas kaltinamajam nedalyvaujant ir neįvykdžius direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, ir visų pirma asmuo, nuteistas jam nedalyvaujant, nėra informuojamas apie šią teisę, kai yra sulaikomas?
   b) Ar svarbu tai, kad nacionalinės teisės normoje – NPK 423 straipsnyje – nustatyta, kad *in absentia* nuteistas asmuo informuojamas apie jo teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo, bet tik tada, kai jis pateikia prašymą panaikinti apkaltinamąjį nuosprendį ir nagrinėti bylą iš naujo jam dalyvaujant, taigi asmuo informuojamas teismo sprendimo, priimto atsakant į šį prašymą, forma?
   c) Jei atsakymas būtų neigiamas, ar laikomasi Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje ir 10 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų, jei teismas, kuris nagrinėja baudžiamąjį kaltinimą ir priima apkaltinamąjį nuosprendį dėl nedalyvaujančio baudžiamojon atsakomybėn traukiamo asmens, kai nėra įvykdytos šios direktyvos

8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, nuosprendyje nurodo apie šio asmens teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo arba į kitą teisių gynimo priemonę ir apie nuteistąjį asmenį sulaikančių asmenų pareigą įteikti jam to nuosprendžio kopiją?

d) Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antru sakiniu draudžiama teismui, kuris priima apkaltinamąjį nuosprendį kaltinamajam nedalyvaujant, nesant Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių, nuspręsti savo nuosprendyje nurodyti šio asmens teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar į kitą teisių gynimo priemonę pagal tos direktyvos 9 straipsnį ir apie nuteistąjį sulaikančių asmenų pareigą įteikti jam šio nuosprendžio kopiją?

3. Koks yra pirmas ir koks paskutinis galimas momentas, kai teismas turėtų nuspręsti, ar baudžiamoji byla nagrinėjama kaltinamajam nedalyvaujant neįvykdžius Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, ir imtis priemonių, kad užtikrintų šio asmens informavimą pagal šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį?

4. Ar priimant trečiajame klausime nurodytą sprendimą turi būti atsižvelgiama į kaltinamajame akte ir nedalyvaujančiojo kaltinamojo gynėjo išreikštą poziciją?

5. a) Ar žodžių junginys Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje „galimybę apskųsti sprendimą“ reiškia teisę pateikti skundą aukštesnėje instancijoje, ar teisę užginčyti galutiniu tapusį teismo sprendimą?

b) Koks turėtų būti informacijos apie „teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar į kitą teisių gynimo priemonę pagal 9 straipsnį“, kuri pagal Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį turi būti pateikta asmeniui, nuteistam *in absentia*, kai neįvykdytos 2 dalyje nustatytos sąlygos, turinys: apie teisę pasinaudoti tokia teisių gynimo priemone, jei asmuo skundžia jam nedalyvaujant priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, ar apie teisę pateikti tokį prašymą, kai šio prašymo pagrįstumas turi būti vertinamas vėliau?

6. Kaip reikėtų suprasti Direktyvos [2016/343] 9 straipsnio pirmame sakinyje esančius žodžius „kita teisių gynimo priemonė, kuri leistų iš naujo nagrinėti bylą iš esmės, įskaitant naujų įrodymų vertinimą, ir kurią taikant būtų galima panaikinti pirminį sprendimą“?

7. Ar su Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalimi ir 9 straipsniu suderinama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip NPK 423 straipsnio 3 dalis, pagal kurią paties nedalyvaujant nuteisto asmens atvykimas į teismą yra privaloma sąlyga tam, kad jo prašymas nagrinėti bylą iš naujo būtų nagrinėjamas ir galėtų būti tenkinamas?

8. Ar Direktyvos [2016/343] 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys ir 9 straipsnis taikytini išteisintiems asmenims?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo a ir b punktų, antrojo klausimo a ir b punktų, taip pat trečiojo ir penktojo–septintojo klausimų

35 Pirmojo klausimo a ir b punktais, antrojo klausimo a ir b punktais, taip pat trečiuoju ir penktuoju–septintuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys, siejamas su šios direktyvos 9 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad:

– asmuo, *in absentia* nuteistas laisvės atėmimo bausme, nors nebuvo įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, sulaikymo siekiant įvykdyti šią bausmę metu turi būti informuojamas, pirma, apie *in absentia* priimtą nuosprendį, be kita ko, įteikiant jam viso nuosprendžio kopiją, ir, antra, apie galimas teisių gynimo priemones, ir

– pagal tą pačią direktyvą draudžiama, kad pasibaigus terminui, per kurį galima pateikti apeliacinį skundą dėl *in absentia* priimto nuosprendžio, vienintelė teisių gynimo priemonė, kurios gali imtis suinteresuotasis asmuo, būtų prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą pateikimas kitame teisme nei tas, kuris priėmė minėtą nuosprendį, su sąlyga, kad asmuo į jį atvyks.

36 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2016/343 1 straipsnį jos tikslas yra nustatyti bendras būtiniausias taisykles dėl tam tikrų baudžiamojo proceso aspektų, įskaitant „teisę dalyvauti nagrinėjant bylą teisme“. Kaip aiškiai patvirtinta šios direktyvos 33 konstatuojamojoje dalyje, ši teisė yra sudedamoji pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą dalis (2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 25 punktas).

37 Minėtos direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad būtų laikomasi šios teisės. Vis dėlto pagal šio straipsnio 2 ir 4 dalis valstybės narės tam tikromis sąlygomis gali numatyti bylų nagrinėjimą *in absentia* (2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 26 punktas).

38 Tose 2 ir 4 dalyse iš esmės numatyta, kad nuosprendis dėl įtariamųjų ir kaltinamųjų, kurie negalėjo būti informuoti apie dėl jų pradėtą bylos nagrinėjimą teisme arba kurie, nors jiems ir buvo pranešta apie šį teisminį nagrinėjimą, nebuvo informuoti apie neatvykimo pasekmes ir nebuvo atstovaujami įgalioto advokato, gali būti priimtas *in absentia* ir vykdomas, tačiau tokie asmenys, kai jiems pranešama apie šį nuosprendį, „visų pirma tada, kai jie sulaikomi“, taip pat turi būti informuojami apie visas teisių gynimo priemones, kuriomis jie gali pasinaudoti atsižvelgdami į minėtą nuosprendį.

39 Pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį asmenys, dėl kurių nuosprendis priimtas *in absentia*, nors nebuvo įvykdytos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, turi būti informuojami apie „galimybę apskųsti sprendimą ir apie teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę pagal 9 straipsnį“.

40 Šio 8 straipsnio 4 dalies antro sakinio aprėptis turi būti aiškinama atsižvelgiant į šios nuostatos formuluotę ir kontekstą bei teisės akto, kuriame ši nuostata įtvirtinta, tikslus (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

41 Dėl tos nuostatos formuluotės reikia pažymėti, pirma, jog iš žodžių junginio „visų pirma tada, kai jie sulaikomi“ matyti, kad nors negalima atmesti galimybės, jog laisvės atėmimo bausme *in absentia* nuteistas asmuo apie tokį apkaltinamąjį nuosprendį gali sužinoti nebūdamas sulaikytas šios bausmės įvykdymo tikslais, sulaikymo atveju šis asmuo sulaikant turi būti informuojamas apie minėtą apkaltinamąjį nuosprendį, jei ši informacija jam nebuvo pateikta anksčiau.

42 Antra, iš Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antro sakinio formuluotės taip pat matyti, kad kai suinteresuotasis asmuo informuojamas apie dėl jo *in absentia* priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, jis, susiklosčius šioje nuostatoje nurodytai situacijai, t. y. kai nuosprendis priimtas *in absentia*, nors nebuvo įvykdytos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, taip pat turi būti informuojamas apie „galimybę apskųsti sprendimą ir teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo arba [į] kitą teisių gynimo priemonę pagal [minėtos direktyvos] 9 straipsnį“.

43 Iš šios formuluotės galima daryti dvi viena kitą atitinkančias išvadas. Viena vertus, nuoroda į galimybę apskųsti *in absentia* priimtą nuosprendį, kuri apibūdinta kaip atskiras ir savarankiškas procesinis elementas, palyginti su „teise į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę“, reiškia, kad valstybės narės turi galimybę numatyti procedūrą, kuri vyktų iki bylos nagrinėjimo iš naujo arba pasinaudojimo kita teisių gynimo priemone, numatyta Direktyvos 2016/343 9 straipsnyje. Tokia procedūra gali būti siekiama įrodyti, kad šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos nebuvo įvykdytos ir kad dėl to būtina surengti bylos nagrinėjimą iš naujo ar pasinaudoti „kita teisių gynimo priemone“.

44 Kita vertus, iš jungtuko „ar“ pavartojimo sakinio dalyje „teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę“ matyti, kad valstybės narės gali numatyti arba atnaujinti baudžiamąją bylą jos nagrinėjimo iš naujo forma, arba „kitą teisių gynimo priemonę“, kuri pagal minėtos direktyvos 9 straipsnį turi būti lygiavertė bylos nagrinėjimui iš naujo, nes ji turi leisti iš naujo nagrinėti bylą iš esmės, įskaitant naujų įrodymų vertinimą, ir ją taikant turi būti galima panaikinti pirminį sprendimą (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 59 punktą).

45 Trečia, iš Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antro sakinio formuluotės matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nepatikslino, kaip turi būti teikiama informacija apie „teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę“ (Sprendimo *VB* 27 punktas). Konkrečiai kalbant, šioje nuostatoje nenumatyta, kad ši informacija turi būti pateikta *in absentia* priimtame nuosprendyje. Taip pat neatrodo, kad pagal šią direktyvą tokį nuosprendį priimantis teismas privalo jame ar prie jo pridėtame pavedime nurodyti, kuri institucija turi pateikti šią informaciją ir kaip.

46 Taigi pagal Direktyvą 2016/343 valstybei narei nedraudžiama nustatyti procedūros, pagal kurią baudžiamosios bylos atnaujinimas neinicijuojamas automatiškai, bet reikalaujama, kad *in absentia* nuteisti ir tokiu atnaujinimu suinteresuoti asmenys pateiktų prašymą ne nuosprendį *in absentia* priėmusiam, o kitam teismui, kad tas kitas teismas patikrintų, ar įvykdyta sąlyga, pagal kurią atsiranda teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo, t. y. netenkinamos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos. Tokia tvarka suderinama su minėta direktyva su sąlyga, kad, pirma, prašymo atnaujinti bylos nagrinėjimą procedūra leidžia surengti veiksmingą bylos nagrinėjimą iš naujo visais atvejais, kai patikrinus nustatoma, kad nebuvo tenkinamos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, ir, antra, *in absentia* nuteistas asmuo, kai jam pranešama apie dėl jo priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, informuojamas ir apie šią procedūrą.

47 Išnagrinėjus Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antro sakinio formuluotę padarytą išvadą, pateiktą šio sprendimo 46 punkte, patvirtina šios nuostatos priėmimo aplinkybės.

48 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad minėtos nuostatos aiškinimas, pagal kurį teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo, neatliekant jokio vertinimo, būtinai turi būti pripažįstama *in absentia* nuteistam asmeniui, kai tik jis informuojamas apie dėl jo priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, yra nesuderinamas su Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsniu. Iš tiesų Europos arešto orderio išdavimo atveju šį straipsnį ir Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį sieja funkcinis ryšis, todėl jis yra svarbus elementas jį aiškinant. Pagrindų
sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalies d punkto ii papunktyje ir 3 dalyje numatyta galimybė nustatyti prašymo nagrinėti bylą iš naujo procedūrą. Ši galimybė taptų neveiksminga, jei valstybės narės privalėtų pripažinti teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo nedelsiant, kai tik suinteresuotasis asmuo informuojamas apie dėl jo *in absentia* priimtą apkaltinamąjį nuosprendį.

49 Be to, aiškinant Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį taip, kad pagal šią nuostatą reikalaujama nedelsiant pripažinti teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo, nebūtų tinkamai atsižvelgta į minimalaus suderinimo kontekstą, kurio dalis yra minėta nuostata. Kadangi Direktyvoje 2016/343 pateikiami tik minimalūs paaiškinimai dėl teisių gynimo priemonių, kurios turi būti prieinamos, kai nuosprendis *in absentia* priimtas neįvykdžius šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytų sąlygų, pagal procesinės autonomijos principą šios teisių gynimo priemonės turi būti apibrėžtos kiekvienos valstybės narės nacionalinės teisės sistemoje.

50 Darytina išvada, kad pagal Sąjungos teisę valstybėms narėms paliekama diskrecija keisti savo procesinę teisę, tačiau nacionalinės teisės aktų leidėjo įtvirtinta procesinė tvarka, kai teisės subjektai įgyvendina Sąjungos teisės suteiktas teises, neturi būti mažiau palanki nei tada, kai jie įgyvendina pagal nacionalinę teisę suteiktas teises (lygiavertiškumo principas), ir ji neturi būti tokia, kad dėl jos būtų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti Sąjungos teisės suteiktas teises (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2023 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Provident Polska*, C-321/22, EU:C:2023:911, 61 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

51 Išnagrinėjus Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antro sakinio formuluotę padaryta išvada taip pat atitinka šios direktyvos tikslą.

52 Kaip nurodyta minėtos direktyvos 9 ir 10 konstatuojamosiose dalyse, ja siekiama sustiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą baudžiamajame procese, kad būtų padidintas valstybių narių pasitikėjimas vienos kitų baudžiamojo teisingumo sistemomis (2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 36 punktas).

53 Vis dėlto Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antro sakinio aiškinimas, kad pagal šią nuostatą nedraudžiama procesinė tvarka, pagal kurią *in absentia* nuteistas asmuo, kai sužino apie dėl jo priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, informuojamas ne apie jo teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo, bet apie galimybę prašyti bylos nagrinėjimo iš naujo teisme, kuris patikrins, ar įvykdyta bylos nagrinėjimo iš naujo sąlyga, t. y. nėra tenkinamos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, gali padėti pasiekti tikslą sustiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą su sąlyga, kad ši procesinė tvarka atitinka šio sprendimo 46 punkte nurodytas sąlygas, t. y. pagal ją byla būtinai nagrinėjama iš naujo, jei nebuvo įvykdytos šio 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, o teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl tokio bylos nagrinėjimo, negali atsisakyti jį surengti, remdamasis pastarojoje nuostatoje nenumatytais kriterijais.

54 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įvertinti, ar, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Bulgarijos teisės aktų leidėjo įtvirtinta procesinė tvarka yra suderinama su Direktyva 2016/343. Taigi Teisingumo Teismas gali pateikti su šiuo vertinimu susijusios naudingos informacijos (pagal analogiją žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *BV*, C-570/20, EU:C:2022:348, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

55 Iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos matyti, kad tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal Bulgarijos teisės aktus *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti prašymus atnaujinti baudžiamąją bylą, nes iš esmės tai yra prašymai nagrinėti bylą iš naujo. *In absentia* nuteisti asmenys gali šioje valstybėje narėje pateikti tokį prašymą per šešis mėnesius nuo tada, kai sužinojo apie *in absentia* priimtą nuosprendį, o šis terminas yra ilgesnis nei tas, per kurį dėl šio nuosprendžio galima pateikti apeliacinį skundą.

56 Šiuo klausimu visų pirma reikia pažymėti, kad tuo atveju, kai pasibaigus prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą procedūrai byla nagrinėjama iš naujo, tik nuosprendis, priimtas išnagrinėjus bylą iš naujo, kai įsiteisėja, yra galutinis nuosprendis, kuriame nustatoma, ar įtariamasis arba kaltinamasis padarė nusikalstamą veiką, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2016/343 2 straipsnį, siejamą su jos 12 konstatuojamąja dalimi. Darytina išvada, kad prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą procedūra, kaip antai numatyta Bulgarijos teisėje, yra viena iš baudžiamojo proceso stadijų, kurioms taikytina ši direktyva.

57 Be to, iš šio sprendimo 46 ir 50 punktų matyti, kad tokios baudžiamosios bylos atnaujinimo procedūros, kuri pati savaime neapima bylos nagrinėjimo iš naujo, bet gali lemti tokį procesą, nustatymas neprieštarauja Direktyvai 2016/343 su sąlyga, kad ši atnaujinimo procedūra atitinka visus reikalavimus, kylančius iš veiksmingumo principo, ir laikomasi lygiavertiškumo principo.

58 Dėl lygiavertiškumo principo atrodo (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad NPK 423 straipsnyje numatyta prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą procedūra gali vienodomis sąlygomis pasinaudoti visi *in absentia* nuteisti asmenys. Šiomis aplinkybėmis galima manyti, kad lygiavertiškumo principo laikomasi.

59 Kiek tai susiję su veiksmingumo principu, svarbu užtikrinti, kad prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą procedūra lemtų teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo pripažinimą visais atvejais, kai netenkinamos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos. Iš tiesų *in absentia* nuteistas asmuo gali netekti teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo tik tuo atveju, jei įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 31 punktą).

60 Kaip matyti iš Sprendimo *Stangalov*, šiandien paskelbto byloje C-644/23, 44 punkto, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, jog pagal šiuo atveju Bulgarijos teisės aktų leidėjo nustatytą prašymo atnaujinti baudžiamąją bylą procedūrą tai nėra garantuojama.

61 Siekdamas, kad būtų laikomasi veiksmingumo principo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turės patikrinti, ar pagal Bulgarijos procesinę teisę užtikrinama, kad *in absentia* nuteistas asmuo tuo metu, kai jam pranešama apie apkaltinamąjį nuosprendį, arba

nedelsiant po pranešimo gautų viso *in absentia* priimto nuosprendžio kopiją ir informaciją apie savo procesines teises, įskaitant galimybę pateikti prašymą atnaujinti baudžiamąją bylą, taip pat apie teismą, kuriam šis prašymas turi būti pateiktas, ir terminą, per kurį jis turi būti pateiktas.

62 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiame prašyme pažymi, kad Bulgarijos teisės aktuose nėra jokios nuostatos, pagal kurią būtų konkrečiai reikalaujama, kad tokia informacija būtų perduota *in absentia* nuteistiems asmenims.

63 Trečia, bet kokia prašymo nagrinėti bylą iš naujo procedūra turi būti organizuota taip, kad šis prašymas būtų išnagrinėtas greitai, kad kuo greičiau būtų nustatyta, ar byla buvo išnagrinėta *in absentia*, o Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos nebuvo įvykdytos. Iš tiesų, kaip matyti iš šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalies ir 9 straipsnio, pats teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo egzistavimas siejamas su konstatavimu, kad šios sąlygos neįvykdytos. Jei valstybė narė nustato procesinę tvarką, pagal kurią tuo metu, kai suinteresuotasis asmuo informuojamas apie dėl jo *in absentia* priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, dar nebuvo nustatyta, ar nuosprendis priimtas neįvykdžius minėtų sąlygų, ši valstybė narė turi užtikrinti, kad tai būtų nedelsiant nustatyta po prašymo nagrinėti bylą iš naujo pateikimo, antraip būtų pažeistas veiksmingumo principas.

64 Šis skubos reikalavimas yra juo labiau svarbus dėl to, kad Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalyje, kaip ir jos 39 konstatuojamojoje dalyje, numatyta, jog nuosprendžiai, priimti *in absentia*, kai nebuvo įvykdytos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, gali būti vykdomi. Atsižvelgiant į šią galimybę vykdyti *in absentia* paskirtas bausmes, tam, kad prašymai dėl bylos nagrinėjimo iš naujo neprarastų veiksmingumo, juos nagrinėjant reikia įvertinti būtinybę palikti prašymą pateikusį asmenį suimtą, juo labiau kad tokia pareiga peržiūrėti suėmimą paminėta Pagrindų sprendimo 2002/584 4 a straipsnio 3 dalyje.

65 Šiuo atveju atrodo, kad NPK 423 straipsnio 2 ir 4 dalyse numatyta tokia suėmimo peržiūra, tačiau jos rezultatas nurodomas tik sprendime dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo. Atsižvelgiant į tokį nacionalinės proceso teisės organizavimą, sprendimą dėl šio prašymo atnaujinti bylos nagrinėjimą būtina priimti kuo greičiau, kad būtų laikomasi veiksmingumo principo.

66 Ketvirta, pagal veiksmingumo principą reikalaujama, kad suinteresuotasis asmuo galėtų asmeniškai arba per advokatą pateikti nuomonę dėl klausimo, ar byla buvo nagrinėjama *in absentia*, nors nebuvo įvykdytos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos. Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 44–47 punktuose, tiek kaltintojo, tiek gynėjo suformuluotos pastabos gali turėti lemiamą įtaką šio klausimo vertinimui ir atitinkamai prašymo dėl bylos nagrinėjimo iš naujo procedūros baigčiai. Taigi, jei *in absentia* nuteistas asmuo neturėtų galimybės pateikti savo nuomonės šiuo klausimu, būtų pažeista pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą ir atitinkamai kiltų grėsmė prašymo dėl bylos nagrinėjimo iš naujo procedūros, kurios tikslas būtent ir yra užtikrinti, kad būtų paisoma šios pagrindinės teisės, veiksmingumui.

67 Vis dėlto, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 60–62 punktuose, ši *in absentia* nuteisto asmens galimybė pateikti pastabas, kad būtų įvertinta, ar buvo tenkinamos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, negali būti suprantama kaip reiškianti suinteresuotojo asmens pareigą asmeniškai atvykti į šį prašymą nagrinėjantį teismą.

68 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 41 punkte, negalima atmesti galimybės, jog *in absentia* nuteistas asmuo apie apkaltinamąjį nuosprendį sužino nebūdamas sulaikytas. Tokiomis aplinkybėmis suinteresuotojo asmens pareiga asmeniškai atvykti į teismą,

kuriame jis pateikė prašymą nagrinėti bylą iš naujo, kaip nusprendė Europos Žmogaus Teisių Teismas, į kurio jurisprudenciją, kaip matyti iš Direktyvos 2016/343 47 ir 48 konstatuojamųjų dalių, reikia atsižvelgti (šiuo klausimu žr. 2024 m. liepos 4 d. Sprendimo *FP ir kt. (Procesas per vaizdo konferenciją)*, C-760/22, EU:C:2024:574, 22–24 punktus), įpareigoja laisvėje dar esantį asmenį leisti jį įkalinti tam, kad galėtų pasinaudoti teise į bylos nagrinėjimą iš naujo, o tai nesuderinama su pagrindine teise į teisingą bylos nagrinėjimą (1999 m. gruodžio 14 d. EŽTT sprendimo *Khalfaoui prieš Prancūziją*, CE:ECHR:1999:1214JUD003479197, 49 punktas ir 2001 m. vasario 13 d. EŽTT sprendimo *Krombach prieš Prancūziją*, CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, 87 punktas).

69 Kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, iš NPK 423 straipsnio 3 dalies matyti, kad tuo atveju, kai suinteresuotasis asmuo asmeniškai neatvyksta į *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas), jo pateiktas prašymas atnaujinti baudžiamąją bylą paliekamas nenagrinėtas, nebent nurodoma „pateisinanti priežastis“, pagrindžianti tokį asmens neatvykimą į teismą. Reikia konstatuoti, kad dėl tokios pareigos atvykti asmeniškai gali būti pernelyg sudėtinga pasinaudoti Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalyje numatyta „teis[e] į bylos nagrinėjimą iš naujo ar kit[a] teisių gynimo priemon[e] pagal [šios direktyvos] 9 straipsnį“.

70 Galiausiai, išnagrinėjęs NPK 423 straipsnio atitiktį Direktyvai 2016/343 atsižvelgdamas į įvairius reikalavimus, kylančius iš veiksmingumo principo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir bet kuris kitas kompetentingas nacionalinis teismas, jei būtų patvirtinta, kad nacionalinės teisės nuostatose šiuo klausimu esama trūkumų, turės įvertinti, ar šią teisės nuostatą, kalbant konkrečiai, NPK 423 straipsnį, vis dėlto galima aiškinti taip, kad tų reikalavimų būtų laikomasi.

71 Taigi, kaip nurodyta Sprendimo *Stangalov*, šiandien paskelbto byloje C-644/23, 45 punkte, nacionaliniai teismai turi išnagrinėti, ar NPK 423 straipsnio 1 dalis gali būti aiškinama taip, kad nesuteikti, kaip joje numatyta, teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo galima tik tais atvejais, kai įvykdytos visos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos.

72 Šie nacionaliniai teismai taip pat turės išnagrinėti, ar Bulgarijos proceso teisės nuostatos, pavyzdžiui, NPK 15 straipsnis, siejamas su konkretesnėmis nuostatomis, gali būti aiškinamos taip, kad remiantis šia teise galima daryti išvadą, jog *in absentia* nuteisti asmenys tuo metu, kai jiems pranešama apie dėl jų *in absentia* priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, arba netrukus po tokio pranešimo turi būti informuojami apie jų procesines teises, visų pirma apie galimybę pateikti prašymą atnaujinti baudžiamąją bylą.

73 Be to, minėti nacionaliniai teismai galės išnagrinėti, ar NPK 423 straipsnio 3 dalyje numatyta išimtis dėl „pateisinamos priežasties“ gali būti aiškinama taip, kad būtų užtikrinama, jog prašymai atnaujinti baudžiamąją bylą bus nagrinėjami, kai juos pateikęs asmuo neatvyko asmeniškai, bet gina savo nuomonę tarpininkaujamas advokato.

74 Jeigu Bulgarijos teisės aktų neįmanoma aiškinti taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, tie nacionaliniai teismai privalės netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antram sakiniui ir 9 straipsniui, kurie veikia tiesiogiai (2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio kaltinamojo bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 28 punktas), neprašydami, kad nesuderinama įstatymo nuostata būtų panaikinta, arba nelaukdami, kol tai bus padaryta (pagal analogiją žr. 2021 m. spalio 21 d. Sprendimo *ZX (Kaltinamojo akto trūkumų pašalinimas)*, C-282/20, EU:C:2021:874, 40 ir 41 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

75 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmojo klausimo a ir b punktus, antrojo klausimo a ir b punktus, taip pat į trečiąjį ir penktąjį–septintąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys, siejamas su jos 9 straipsniu,

turi būti aiškinamas taip:

– tuo atveju, kai asmuo *in absentia* nuteisiamas laisvės atėmimo bausme, nors šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos nebuvo įvykdytos, pagal šias nuostatas nedraudžiama, kad pasibaigus terminui, per kurį galima apskųsti *in absentia* priimtą nuosprendį, vienintelė galima teisių gynimo priemonė būtų prašymo dėl bylos nagrinėjimo iš naujo pateikimas kitam teismui nei tas, kuris priėmė nuosprendį, su sąlyga, kad ši procedūra atitiks lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus. Pagal šią sąlygą, be kita ko, reikalaujama, kad prašymo nagrinėti bylą iš naujo procedūra leistų surengti veiksmingą bylos nagrinėjimą iš naujo visais atvejais, kai patikrinus nustatoma, kad nebuvo įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos. Vis dėlto minėta sąlyga netenkinama, jei nagrinėti bylą iš naujo prašantis asmuo privalo asmeniškai atvykti į jurisdikciją turintį teismą, antraip jo prašymas būtų paliktas nenagrinėtas;

– pagal šio 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį, siejamą su 9 straipsniu, reikalaujama, kad valstybėje narėje, kurios teisės aktuose numatyta tokia prašymo dėl bylos nagrinėjimo iš naujo procedūra, *in absentia* nuteistam asmeniui tuo metu, kai jam pranešama apie apkaltinamąjį nuosprendį, arba netrukus po pranešimo būtų pateikta viso *in absentia* priimto nuosprendžio kopija ir lengvai suprantama informacija, pirma, apie jo turimą teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo, jei nebuvo įvykdytos tos pačios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, ir, antra, apie procedūrą, kuria pasinaudodamas jis gali prašyti surengti tokį bylos nagrinėjimą.

Dėl pirmojo klausimo c punkto

76 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmojo klausimo a ir b punktus, antrojo klausimo a ir b punktus, taip pat į trečiąjį ir penktąjį–septintąjį klausimus, į pirmojo klausimo c punktą atsakyti nereikia, nes jį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė tik tuo atveju, jei į pirmojo klausimo a ir b punktus būtų atsakyta neigiamai.

Dėl antrojo klausimo c ir d punktų ir ketvirtojo klausimo

77 Antrojo klausimo c ir d punktais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys, siejamas su jos 9 straipsniu ir 10 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų yra laikomasi, kai teismas, nagrinėjantis bylą *in absentia*, pats patikrina, ar įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, ir prireikus *in absentia* priimtame nuosprendyje, kurio viso kopija turi būti perduota suinteresuotajam asmeniui po sulaikymo, nurodo, kad šis asmuo turi teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo.

78 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat iš esmės siekia išsiaiškinti, ar taikant tvarką, pagal kurią bylą *in absentia* nagrinėjantis teismas tikrina, ar įvykdytos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, šiuo klausimu būtina išklausyti tiek kaltintoją, tiek šiuo atveju nedalyvavusio kaltinamojo gynėją.

79 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Bulgarijoje tokia procesinė tvarka negalioja, nes šios valstybės narės teisės aktų leidėjas nustatė tvarką, pagal kurią *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti prašymus nagrinėti bylą iš naujo ir, nagrinėdamas juos, patikrinti, ar įvykdytos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad dėl procesinės tvarkos ypatumų ir nepaisant jo įsitikinimo, kad šios sąlygos nagrinėjamu atveju nebuvo įvykdytos, jis neturi priimti sprendimo šiuo klausimu.

80 Be to, kaip matyti iš atsakymo į pirmojo klausimo a ir b punktus, antrojo klausimo a ir b punktus, taip pat į trečiąjį ir penktąjį–septintąjį klausimus, pagal Direktyvą 2016/343 nedraudžiama procesinė tvarka, pagal kurią jurisdikcija nagrinėti, ar įvykdytos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, suteikiama ne bylą *in absentia* nagrinėjančiam teismui o kitam teismui.

81 Iš šio atsakymo taip pat matyti, jog svarbu, kad tokia tvarka neprieštarautų nei lygiavertiškumo, nei veiksmingumo principams.

82 Iš šio sprendimo 60, 62 ir 69 punktų matyti, kad Bulgarijoje galiojanti procesinė tvarka gali prieštarauti veiksmingumo principui ir atitinkamai būti nesuderinama su Sąjungos teise. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų susidurti su situacija, kai pagal atitinkamą nacionalinės teisės aktą negarantuojama, kad bus laikomasi „teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį ir 9 straipsnį, kurie veikia tiesiogiai (2022 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pasislėpusio asmens bylos nagrinėjimas)*, C-569/20, EU:C:2022:401, 28 punktas).

83 Remiantis šio sprendimo 74 punkte priminta jurisprudencija, jeigu Bulgarijos teisės aktų neįmanoma aiškinti taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalėtų netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antram sakiniui ir 9 straipsniui, neprašydamas, kad su šia direktyva nesuderinama įstatymo nuostata būtų panaikinta, arba nelaukdamas, kol tai bus padaryta.

84 Šiomis aplinkybėmis į antrojo klausimo c ir d punktus ir ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad jie turi būti nagrinėjami kartu, o atsakymas į juos tam tikrais atvejais gali turėti lemiamą įtaką tolesnei pagrindinių baudžiamųjų procesų eigai.

85 Nors Direktyva 2016/343 negali būti aiškinama kaip įpareigojanti teismą, *in absentia* priimantį nuosprendį, savo nuosprendyje priimti sprendimą dėl teisės į bylos nagrinėjimą iš naujo (Sprendimo *VB* 31 punktas), pagal ją valstybėms narėms paliekama plati diskrecija dėl šios teisės įgyvendinimo, todėl ji taip pat negali būti aiškinama kaip draudžianti šiam teismui *in absentia* naginėjant bylą tikrinti, ar įvykdytos šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, o jei šios sąlygos neįvykdytos, savo nuosprendyje nurodyti, kad suinteresuotasis asmuo turi teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo.

86 Kadangi, kaip nurodyta šio sprendimo 66 punkte, tiek kaltintojo, tiek gynėjo pastabos gali turėti lemiamą įtaką vertinant, ar įvykdytos Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, svarbu, kad *in absentia* bylą nagrinėjantis teismas, atlikdamas tokį vertinimą, išklausytų advokatą, atstovaujantį tokiu atveju nedalyvaujančiam suinteresuotam asmeniui.

87 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrojo klausimo c ir d punktus, taip pat į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys, siejamas su jos 9 straipsniu ir 10 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų yra laikomasi, kai *in absentia* bylą nagrinėjantis teismas, išklausęs šiuo klausimu tiek kaltintoją, tiek gynėją, pats vertina, ar įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, o jei taip nėra, *in absentia* priimtame nuosprendyje, kurio viso kopija turi būti įteikta suinteresuotajam asmeniui tuo metu, kai jam pranešama apie šį nuosprendį, arba netrukus po pranešimo, nurodo, kad asmuo turi teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo.

Dėl aštuntojo klausimo

88 Aštuntuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys ir 9 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi ne tik nuteisimo *in absentia* atveju, bet ir išteisinimo *in absentia* atveju.

89 Iš tiesų, tas teismas mano, jog negalima atmesti tikimybės, kad VB bus išteisintas. Todėl tas teismas, prieš tęsdamas VB bylos nagrinėjimą *in absentia* ir priimdamas sprendimą dėl jo kaltės ar nekaltumo, siekia išsiaiškinti, ar teisė į teisingą bylos nagrinėjimą būtų tinkamai apsaugota išteisinimo *in absentia* atveju.

90 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip nurodė generalinis advokatas išvados 33 ir 34 punktuose, teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, kurios esminis aspektas yra teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme, taikoma bet kokiame baudžiamajame procese, per kurį dėl kaltinamojo gali būti priimtas išteisinamasis arba apkaltinamasis nuosprendis. Atsižvelgiant į
Direktyvos 2016/343 47 ir 48 konstatuojamąsias dalis, iš kurių matyti, kad aiškinant šią direktyvą reikia atsižvelgti į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją dėl EŽTK 6 straipsnio, atsakant į aštuntąjį klausimą reikia remtis to teismo jurisprudencija, pagal kurią kaltinamasis turi pagrindinę teisę bet kokiomis aplinkybėmis dalyvauti nagrinėjant jo bylą teisme, net jei galutinis rezultatas jam yra palankus (2005 m. gruodžio 15 d. EŽTT sprendimo *Vanyan prieš Rusiją*, CE:ECHR:2005:1215JUD005320399, 20–25 ir 67 punktai).

91 Be to, į šią plačią teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme taikymo sritį atkreipiamas dėmesys pačioje Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje, kurioje paminėtas „sprendimas, kuriuo įtariamasis arba kaltinamasis pripažįstamas kaltu ar nekaltu“.

92 Iš šios Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies formuluotės matyti, kad šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje ir 9 straipsnyje vartojama sąvoka „sprendimas“ reiškia bet kokį baudžiamojoje byloje priimtą nuosprendį dėl kaltinamojo kaltės ar nekaltumo.

93 Iš tiesų minėtos direktyvos 8 straipsnio 4 dalies ir 9 straipsnio taikymo srities negalima atskirti nuo tos pačios direktyvos 8 straipsnio 2 dalies taikymo srities, nes būtent tai, kad neįvykdytos šio 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, pagrindžia minėto 8 straipsnio 4 dalyje ir 9 straipsnyje numatytą „teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo ar [į] kitą teisių gynimo priemonę“.

94 Šio aiškinimo nepaneigia tai, kad Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalyje pateikta formuluotė „tada, kai jie sulaikomi“. Iš tiesų ši formuluotė siejama su žodžiais „visų pirma“, iš kurių matyti, kad sulaikymas nėra vienintelis šioje nuostatoje numatytas atvejis.

95 Taigi į aštuntąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys ir 9 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi ne tik nuteisimo *in absentia* atveju, bet ir išteisinimo *in absentia* atveju.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

96 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys, siejamas su šios direktyvos 9 straipsniu,

turi būti aiškinamas taip:

– **tuo atveju, kai asmuo *in absentia* nuteisiamas laisvės atėmimo bausme, nors šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos nebuvo įvykdytos, pagal šias nuostatas nedraudžiama, kad pasibaigus terminui, per kurį galima apskųsti *in absentia* priimtą nuosprendį, vienintelė galima teisių gynimo priemonė būtų prašymo dėl bylos nagrinėjimo iš naujo pateikimas kitam teismui nei tas, kuris priėmė nuosprendį, su sąlyga, kad ši procedūra atitiks lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus. Pagal šią sąlygą, be kita ko, reikalaujama, kad prašymo nagrinėti bylą iš naujo procedūra leistų surengti veiksmingą bylos nagrinėjimą iš naujo visais atvejais, kai patikrinus nustatoma, kad nebuvo įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos. Vis dėlto minėta sąlyga netenkinama, jei nagrinėti bylą iš naujo prašantis asmuo privalo asmeniškai atvykti į jurisdikciją turintį teismą, antraip jo prašymas būtų paliktas nenagrinėtas;**

– **pagal šio 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį, siejamą su 9 straipsniu, reikalaujama, kad valstybėje narėje, kurios teisės aktuose numatyta tokia prašymo dėl bylos nagrinėjimo iš naujo procedūra, *in absentia* nuteistam asmeniui tuo metu, kai jam pranešama apie apkaltinamąjį nuosprendį, arba netrukus po pranešimo būtų pateikta viso *in absentia* priimto nuosprendžio kopija ir lengvai suprantama informacija, pirma, apie jo turimą teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo, jei nebuvo įvykdytos tos pačios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, ir, antra, apie procedūrą, kuria pasinaudodamas jis gali prašyti surengti tokį bylos nagrinėjimą.**

2. Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys, siejamas su jos 9 straipsniu ir 10 straipsnio 1 dalimi,

turi būti aiškinamas taip:

šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų yra laikomasi, kai *in absentia* bylą nagrinėjantis teismas, išklausęs šiuo klausimu tiek kaltintoją, tiek gynėją, pats vertina, ar įvykdytos minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, o jei taip nėra, *in absentia*

priimtame nuosprendyje, kurio viso kopija turi būti įteikta suinteresuotajam asmeniui tuo metu, kai jam pranešama apie šį nuosprendį, arba netrukus po pranešimo, nurodo, kad asmuo turi teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo.

3. Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antras sakinys ir 9 straipsnis

turi būti aiškinami taip:

jie taikomi ne tik nuteisimo *in absentia* atveju, bet ir išteisinimo *in absentia* atveju.

Parašai.